

Rovný přístup ke vzdělání – součást vyrovnávání příležitostí

Podle odhadů ČSÚ z roku 2007 žije v České republice 1 015 548 osob se zdravotním postižením, které představují 9,87 % celé populace ČR. Vzdělanostní struktura handicapovaných lidí je horší než u populace jako celku. Podíl osob, které mají středoškolské vzdělání s maturitou, dosáhl u zdravotně postižených 20 % (v celkové populaci je to 27 %), vysokoškolské vzdělání má pouze 8 % mužů a 5 % žen se zdravotním postižením.

Zpracovala: *Monika Granja*

Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové, září 2009

Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové se rozhodl uspořádat statistický průzkum mezi vysokými školami, aby zjistil, jaký byl podíl studentů se zdravotním postižením na celkovém počtu studujících vysokoškoláků v akademickém roce 2008/2009. Dále byly zkoumány podmínky studia handicapovaných studentů, úroveň a rozsah opatření zaměřených na integraci a pomoc handicapovaným na vysokých školách.

Výzkum byl realizován formou dotazníkového šetření, kdy dotazníky byly rozeslány 73 vysokým školám (dále VŠ) v České republice. Na ně reagovalo 25 VŠ, z nichž 23 (14 veřejných a 9 soukromých) vyplnilo zasláný dotazník kompletně. Na tomto vzorku 23 VŠ* bylo provedeno naše statistické šetření. I přesto, že návratnost dotazníku dosáhla jen 34 %, šetření pokrylo 58 % všech vysokoškoláků studujících v ČR (211 850 studentů). Z toho je zřejmé, že na dotazník odpověděly VŠ s vyšším počtem studentů a zejména ty, které se problematikou integrace studentů se zdravotním handicapem systematicky zabývají (60 % z nich má spe-

cializovaná centra či střediska pro pomoc studentům se specifickými nároky a 58 % realizuje projekty na podporu studentů se zdravotním postižením).

Zastoupení handicapovaných studentů mezi vysokoškoláky: 0,2 %

Handicapovaných studentů bylo ve školním roce 2008/2009 na VŠ celkem 523, což představuje 0,2 % všech studujících na VŠ. Podle typu zdravotního postižení 46 % z nich byli studenti s tělesným, 28 % se sluchovým a 26 % se zrakovým postižením. Výzkum nezahrnoval studenty s psychickými poruchami, chronickými a neurologickými onemocněními, kteří jsou na vysoké škole evidováni pouze v případě, pokud student

sám požádá o zohlednění jeho speciálních potřeb při studiu.

85 % handicapovaných studentů studuje na veřejných VŠ (na jednu veřejnou VŠ připadá 32 handicapovaných, zatímco na jednu soukromou VŠ jen 9). Veřejnou školou, kde studuje nejvyšší počet studentů se zdravotním handicapem, je Masarykova univerzita v Brně (296 studentů). Mezi soukromými VŠ zaujímá v tomto směru primát Metropolitní univerzita Praha, o.p.s. (66 handicapovaných studentů).

Stavebně architektonická opatření na školách

78 % dotazovaných VŠ uvedlo, že jejich budovy jsou uzpůsobené pro vstup a pohyb

*) Akcent College, Česká zemědělská univerzita v Praze, České vysoké učení technické v Praze, Filmová akademie Miroslava Ondříčka v Písku, Janáčková akademie múzických umění v Brně, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Literární akademie, Masarykova univerzita, Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s., Ostravská univerzita v Ostravě, Policejní akademie ČR v Praze, Škoda auto a.s. Vysoká škola, Univerzita Hradec Králové, Univerzita Pardubice, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Vysoká škola ekonomická, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s., Vysoká škola sociálně-správní, Vysoké učení technické v Brně, Západočeská univerzita v Plzni.

studentů s postižením pohybového ústrojí. 65 % má bezbariérové budovy, kde probíhá výuka. 69 % disponuje bezbariérovými kolejemi, v 73 % jsou bezbariérové knihovny a 65 % má bezbariérovou menzu.

Počet a rozsah výchovně vzdělávacích opatření

V oblasti výchovně vzdělávací byly zkoumány čtyři typy opatření: pořádání přípravných kurzů pro handicapované studenty, individuální vzdělávací plány, kurzy speciální pedagogiky a obory přizpůsobené handicapovaným. Všechny čtyři typy opatření má zavedeno 8,7 % VŠ, nejméně dva typy opatření 39 % a zbytek VŠ má v polovině případů zavedeno jedno, nebo žádné opatření. Poměrné zastoupení jednotlivých typů vzdělávacích opatření je zachyceno v přiloženém grafu. Kurzy speciální pedagogiky pořádá 60 % veřejných a 11 % soukromých VŠ, obory přizpůsobené handicapovaným má 36 % veřejných a 44 % soukromých VŠ, přípravné kurzy nabízejí pouze veřejné vysoké školy, a to 29 % z nich, individuální vzdělávací plány pro handicapované studenty umožňuje 64 % veřejných a 44 % soukromých VŠ.

Psychologicko-sociální opatření

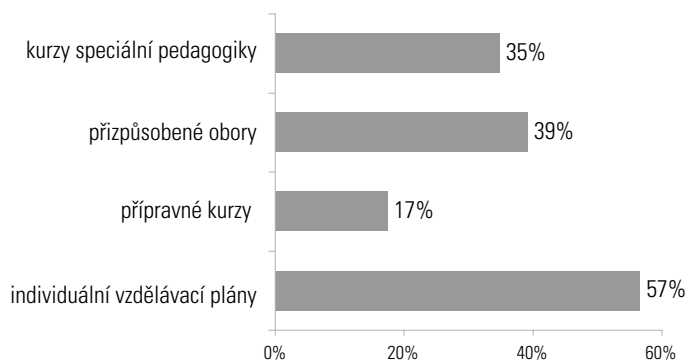
Psychologické poradenství a psychologicko-sociální poradenství nabízí 65 % VŠ. Profesionální poradenství handicapovaným studentům poskytuje 52 % VŠ. Speciální centra či střediska zřízená školami na pomoc studentům se speciálními potřebami – tzv. pomáhající centra – zřídilo 56 % VŠ. S neziskovými organizacemi podporující lidí se zdravotním postižením spolupracuje 56 % VŠ. Všechna tato opatření realizují v převážně většině veřejné VŠ a pouze třetina soukromých VŠ.

Závěr

Vysoké školy v České republice usilují o integraci handicapovaných studentů – při školách fungují centra a střediska pro pomoc studentům se speciálními potřebami, školy realizují řadu projektů se zaměřením na inte-

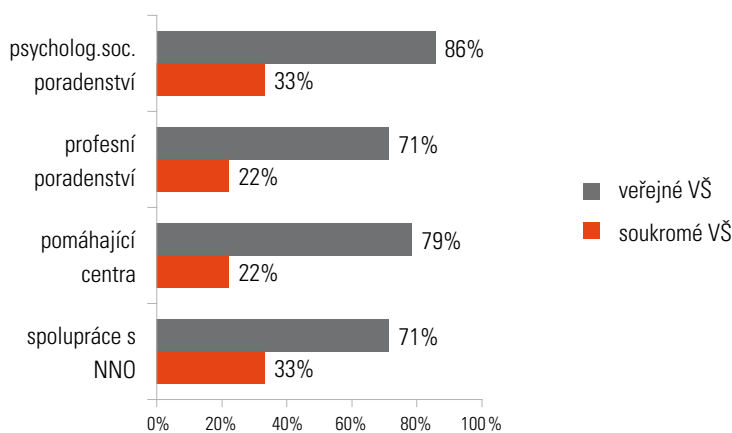
Zastoupení výchovných vzdělávacích opatření pro studenty se zdravotním postižením

(n=23)

Zastoupení psychologicko-sociálních opatření dle sektoru

veřejné VŠ (n=14) / soukromé VŠ (n=9)

graci handicapovaných studentů. Pouze dvě VŠ uvedly, že z důvodu velmi specifického zaměření školy neumožňují studium lidem se zdravotním handicapem (studium na těchto školách je podmíněno zdravotní způsobilostí uchazeče). Na straně druhé, i přes značný rozsah opatření, která se snaží umožnit

studium handicapovaným, celkový počet vysokoškolských studentů s postižením je velice nízký. Důvodů pro to je více – řada handicapovaných nemůže studovat na VŠ už kvůli neukončenému středoškolskému vzdělání, jako další důvod uvádějí školy nedostatek finančních prostředků. ●